

Но тази генерализираща основа и характеристика, която би следвало да е субстанцията на ромската душевност, никъде не се фиксира, не излиза наяве, не се споменава. **Волността, свободолубието, разкрепостеността на духа и др. под. ги няма в автопортрета на циганите в един консеквентен маниер на представителност. И тъкмо поради това безгрижието няма достатъчно и солидни „свидетелски показания“ за действителното си присъствие, местонахождение и съучастие в съзиждането на автопортрета на ромите.** То не може да оправдава логически собственото си „алиби“, да го гарантира и наложи безрезервно в етнопортрета на циганите. Тъкмо обратното, „следственият процес“ неумолимо може да изкара наяве доста утежняващи го обстоятелства и обвинения, отнасящи се повече до неговата негативна определеност, отколкото позитивното му присъствие в този портрет.

Разбира се, съвсем друг е всекидневният орален и вербален маниер, онова шаблонизирано, „нонстоп“, на „плейбек“ монотонно повтарящо се „парче“, че ромите са безгрижни хора. Те се опират на феноменологията, на превърнато-отчуждените отблясъци от повърхността, привидността, пречупената видимост и мистифицираната желаност на самите роми да изглеждат някак си „по така“, а и не „иначе“, каквито са всъщност. Тъкмо това психично „вътрешно устройство“ (на този исторически и актуално репродуциращ се процес) предполага ескалирането и екстензифицирането на представите и образите от подобен род в пределите на циганското съзнание и самосъзнание. Защото амбивалентността на това съзнание и самосъзнание толерира изкарването на преден план, в първостепенни роли на сцената, в кадър желаното, очакваното, онтологично непостижимото в значителна степен (исторически и актуално) и остава в сянка, зад кадър, без коментар дълбочинно-мотивационните, същностните пластове и подводни течения, обуславящи и дефиниращи стилистиката на изразност на определени неща в тяхната антиподна форма.

Циганите са бедни. Това е аксиоматично положение, на което няма смисъл да се спираме. По-друг е обаче въпросът дали тази характеристика се дължи единствено на обективните фактори, дали и „пръстът“ на субективната роля на циганите не играе някаква (и